

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY

FACULTY OF ARCHITECTURE

ÚSTAV URBANISMU

DEPARTMENT OF URBAN DESIGN

STAVBA V KRAJINĚ - WINERY

ARCHITECTURE IN LANDSCAPE – WINERY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Karolína Miková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

prof. Ing. arch. Hana Urbášková, Ph.D.

BRNO 2017

Zadání diplomové práce

Číslo práce: FA-DIP0060/2016
Ústav: Ústav urbanismu
Studentka: **Bc. Karolína Miková**
Studijní program: Architektura a urbanismus
Studijní obor: Architektura
Vedoucí práce: **prof. Ing. arch. Hana Urbášková, Ph.D.**
Akademický rok: 2016/17

Název diplomové práce:

Stavba v krajině – Winery

Zadání diplomové práce:

Navrhnout optimální funkční a prostorové uspořádání daného prostoru pro výrobu a skladování vína, včetně prostorů pro degustaci vína a ubytování.

Rozsah grafických prací:

Vypracovat stavební program, urbanistický koncept včetně širších vztahů s fotodokumentací stávajícího stavu. Vypracovat architektonický koncept, dispoziční řešení, konstrukční řešení, prostorový model a prezentační panel. Návrh řešení popsat v samostatné textové zprávě.

Práce obsahuje následující části:

- 1) situace 1:2000 / 1:5000
- 2) situace 1:500 / 1:1000
- 3) půdorysy všech podlaží 1:200
- 4) řezy a pohledy (důležité k pochopení projektu)
- 5) vyjádření ve 3D
- 6) vybraný konstrukční a prostorový detail 1:20 / 1:10
- 7) model 1:200 / 1: 500 / 1:1000
- 8) průvodní zpráva
- 9) panel formátu A1.

Seznam literatury:

Tomm,A.: Ökologische planen und bauen

Mrass,W.: Dorfökologie

Frolec,V.: Lidová architektura na Moravě a ve Slezku

Neufert,E.: Navrhování staveb

Hatje Cantz: WeinArchitektur. Vom Keller zum Kult

<http://www.wineofczechrepublic.cz>

Termín zadání diplomové práce: 20.2.2017

Termín odevzdání diplomové práce: 15.5.2017

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Karolína Miková
student(ka)

prof. Ing. arch. Hana Urbášková, Ph.D.
vedoucí práce

doc. Ing. arch. Karel Havlíš
vedoucí ústavu

V Brně dne 20.2.2017

doc. Ing. arch. Jan Hrubý, CSc.
děkan

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

LOKALITA

Obec Strachotín se nachází v Jihomoravském kraji v okrese Břeclav. Leží na břehu Novomlýnských nádrží, přibližně 15 km od Mikulova.

Strachotín má dlouhou tradici v pěstování vína, což se dokonce promítá do znaku obce. Na rozšíření vinic do této oblasti měli v 16. století Novokřtění (tzv. Habáni). V sousedních Dolních Věstonicích jsou dodnes zachovány Habánské sklepy. Největšimu rozmachu v pěstování vína pak došlo v 17. století, kdy byla spotřeba vína na osobu 56 litrů za rok.

V současné době je ve Strachotíně 92 vinařských sklepů, přičemž většina z nich se nachází ve Sklepní ulici, na jejímž konci se nachází naše řešené území. Řada z nich má historickou hodnotu, jiné jsou nově zrekonstruovány a uzpůsobeny pro ubytování hostů, kteří se do Strachotína za vínem vydali.

Jak už je výše zmíněno - naše území se nachází na samém konci sklepní ulice, tedy ve velmi klidné lokalitě, v bezprostřední blízkosti druhé z Novomlýnských nádrží (Věstonické) s výhledem na Pavlovské vrchy. Věstonická nádrž s řadou uměle vytvořených ostrůvků pro hnízdění ptactva byla vyhlášena přírodní rezervací. Na jednom z nich je zachován kostel sv. Linharta, který je pozůstatkem zatopené obce Mušov. Celkově jsou Nové mlýny výborným místem pro rekreaci - slouží pro koupání, rybaření, windsurfing nebo lodní dopravu. V okolí Strachotína se nachází množství přírodních a kulturních zajímavostí, jako jsou právě Pavlovské vrchy se zříceninami Děviček a Siroťčího hrádku nebo například Lednicko - Valtický areál. Lokalita je rovněž protkána vinařskými a cyklistickými stezkami.

KONCEPT

Mým úkolem je navrhnout urbanistické řešení krajiny na poměrně rozsáhlém pozemku na okraji Strachotína. Jeho nejvýraznějším benefitem je krásný výhled na Pálavu prakticky odkudkoliv a skutečnost, že se nachází na břehu Věstonické nádrže Nových mlýnů. Mým úkolem je na doposud nevyužívaném území navrhnout viniční hospodářství a další - námi zvolené - doplňující funkce. Co se vinařství týče, má v dané lokalitě dlouhou tradici v blízkém okolí našeho území se již vinice nacházejí. Při hledání doplňkové funkce pro vinařství jsem se zabývala možnostmi spolupráce jednotlivých funkcí a případného propojení provozů. Logickou volbou tedy byla farma, která se zabývá chovem zvířat, které lze ve viničním hospodářství využít.

Konkrétně jsem zvolila chov ovcí, který jednak znamená možnost zpracování jejich mléka (například na sýry, které se zároveň velmi dobře hodí k vínu) a jejich vlny (například na lanolin, který je pak dále využíván například v kosmetice). Prospěšnost ovcí pro vinařství spočívá v možnosti pást ovce ve vinohradu, kde spásají plevel a svým trusem hnojí půdu.

Mým cílem je vytvoření smysluplné a funkční zemědělské krajiny. Prostor pro vinaře, případně pro farmáře, který zde žije a vykonává svou práci. Mým předpokladem je, že zemědělec není živ z turismu, ale ze své práce - z prodeje svých produktů a nestojí o to, aby se musel starat o turistické atrakce. Neznámá to však, že bych tuto část krajiny nějak izolovala. Člověk je zde samozřejmě vítán. Nehledě na to, že územím prochází cyklostezka, která je součástí Moravských vinných stezek a je tedy nasnadě, že se zde kdekdo zastaví. Součástí vinařství budou prezentační prostory vína, obchůdek s vínem a místními produkty (sýry...). Turista se zde tedy může zastavit, užít si výhled na Pálavu, projít se krajinou, okusit víno a pak se opět vydat dál na cestu.

URBANISMUS

Jak už jsem se zmínila výše, nejzajímavějším prvkem této parcely je impozantní výhled na Pálavu, což pro mě bylo navrhování urbanismu velmi důležité. Dalším výrazným prvkem této parcely je jeho členitost. Poměrně velká její část je pouze v mírném svahu, který se však na jeho jižní straně změní v prudký svah směřující k vodě (Novým mlýnům). Přibližně ve spodní čtvrtině tohoto svahu, podél nádrže Nových mlýnů vece cyklostezka.

Na základě této členitosti jsem parcelu rozdělila na dvě části. Na rovinatou část jsem rozvlhla zemědělskou část svého návrhu a svah jsem věnovala drobným stavbám, které slouží návštěvníkům.

Přístupová komunikace (v současné době se jedná o polní cestu) od obce Strachotín lemuje parcelu po jejím severním okraji. Další komunikace, která obsluhuje některé domy „na kopci“ se vine podél hrany svahu na jihu pozemku a končí u posledního z nich jako slepá. Při návrhu obslužné komunikace ve zpracovávaném území jsem spojila tuto slepou komunikaci

s komunikací na severní hraně pozemku. Napojení na komunikaci v severní části parcely jsem zvolila v bodě, kde se začíná terén mírně vlnit a umožňuje tak výhled na Nové Mlýny – v některých místech dokonce přímo na kostel sv. Linharta (v tomto bodě, navíc začíná další polní pěšina - směrem do Pouzdřan). Tato navržená komunikace tak ve formě oblouku (její tvar vychází z tvaru vrstevnic) vede skrz parcelu a je průjezdná v obou směrech. Na severní straně pozemku tak vzniká křižovatka cesty vedoucí od Strachotína, která pokračuje dále jako polní cesta a pěšiny do Pouzdřan. V tomto bodě jsem určila pohledovou osu, která směřuje přímo na Pálavu a v jejím směru protla území pěší komunikací, která po svahu pokračuje až dolů k vodě.

Navrhované zemědělské objekty (vinařství a farma) jsou navrženy podél obslužné komunikace – objekty farmy na jedné straně, vinařství na druhé. Pěší cesta vede vinicemi skrz vinařství (budova vinařství je tvořena dvěma hmotami, mezi kterými je průhled). V místě setkání pěšiny a obslužné komunikace je umístěna vyhlídka. Pěší cesta pak pokračuje formou terénního schodiště dál ze svahu dolů, kde protne cyklostezku a je zakončena molem na hladině Věstonické nádrže. Na konci mola se pak nachází malá sauna.

Člověk přicházející po cyklostezce se zde může zastavit, vydat se na molo, k vodě, kde může relaxovat a pozorovat přírodu nebo se může vydat po schodech vzhůru k vyhlídce a pak dále k vinařství a farmě.

Ve výseči kruhu, která vznikla protnutím navržených cest, se nachází veřejný prostor, sloužící pro návštěvníky. Nacházejí se v ní například ukázkové řádky vinice, ve kterých si návštěvník může prohlédnout různé druhy odrůd vína. Dále se zde nacházejí volné zelené plochy, které slouží k oddechu návštěvníků. Jsou osázeny stromy, které poskytují stín a vybaveny mobiliářem, jehož návrh je předmětem detailnější studie. Také se zde nachází kořenová čistírna odpadních vod, která je koncipována jako pochozí a osázená rostlinami.

Na konci obslužné komunikace, mezi vyhlídkou a napojením na stávající cestu jsou navrženy ubytovací chatky.

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ

Budova vinařství je dominantou území – stejně jako výhled na Pavlovské vrchy. V nadzemní části je tvořena dvěma hmotami – hmotou části provozní a částí prezentační. V podzemním podlaží jsou tyto hmoty propojeny. Materiálově je budova řešena z pohledového betonu v kombinaci s prosklenou fasádou. Tato prosklená část je zastíněna perforovanou stěnou z okrasných betonových tvárnic. Motiv těchto tvárnic se pak opakuje i v interiéru – konkrétně v podzemní degustační místnosti, která má skrze tyto tvárnice průhled do místnosti, kde zraje víno v barikových sudech a také jako zatravnovací dlažba na parkovací ploše.

Budovy farmy jsou naopak vedle dominantního vinařství spíše nenápadné. Jedná se o 5 jednotlivých objektů – dům farmáře, skleník, objekt pro zpracování mléka a vlny, ustájení ovcí a garáže pro zemědělské stroje. Jedná se o dřevěnou rámovou konstrukci s dřevěným obkladem. Budovy a jejich uspořádání jsou navrženy s ohledem na jejich provoz (například skleník je například umístěn mezi domem farmáře a objektem pro výrobu sýra, jelikož rostliny, které v něm rostou jsou nejčastěji využívány právě v těchto dvou provozech).

Ubytovací chatky jsou navrženy jako minimální prostor se vším potřebným k delšímu obývání. Vzhledem k celkovému konceptu návrhu předpokládám, že budou tyto chatky využívány buď pro potřeby vinařství a farmy - například pro ubytování zaměstnanců nebo brigádníků nebo jako pronajímatelné chatky pro turisty. Provoz těchto chatek by ale v případě jejich pronajímání neměl být příliš zatěžující - proto jsou vybaveny vlastní kuchyní a hygienickým zázemím. Jejich součástí je také krytý uzavíratelný prostor - například pro kola.

Konstrukčně se jedná o dřevostavbu izolovanou balíky slámy. Jejich stavbu realizovat svépomocí nebo prostřednictvím workshopů. Chatky jsou vytápěny kamny a lze je obývat celoročně. Jejich nejfrekventovanější využití ale očekávám především od jara do podzimu.

EKOLOGICKÝ KONCEPT

Jak už jsem zmínila v předchozích kapitolách, vytvářím prostor pro farmáře a zároveň utvářím část krajiny, kterou budou denně procházet lidé. Provoz farmy je nákladná záležitost, ale není pro mě řešením financovat je z turismu. Atrakce pro turisty, které se nabízejí jako doplnění viničního hospodářství a ekofarmy s kontextem chybějících aktivit v okolí Strachotína, jako je například wellness s sebou přináší další finanční zátěž a nároky na provoz. Ve svém návrhu počítám se spíše menším hospodářstvím, kterému se lidé věnují s láskou, a předpokládám, že se uживí z prodeje svých produktů. Agroturistiku však zcela neodsuzuji – velmi sympatická je mi její forma, kdy člověk přijede na farmu, přiloží ruku k dílu, odpočine si od shonu svého běžného života, naučí se něco nového a zároveň pomůže (takto lze – jak jsem již zmínila výše – například realizovat stavbu ubytovacích chatek).

V každém případě je pro mě důležitá soběstačnost – alespoň částečná. Je nutné udělat hydrogeologický průzkum a zjistit, zda je na pozemku možno využít vlastní vodu. Při navrhování objektů (a také při navrhování samotné vinice) jsem také zohlednila orientaci ke světovým stranám a také jsem využila skutečnosti, že v podzemních stavbách se lépe udržuje stabilní klima, což je příhodné například pro zrání vína (místnost pro zrání vína v barikových sudech se zcela nachází v podzemí) nebo skladování produktů farmy (dům farmáře je podsklepen).

Co se týče řešení odpadních vod, navrhuji pro jejich čištění kořenovou čistírnu odpadních vod. Je umístěna v jihozápadní části pozemku a je do ní svedena veškerá odpadní voda z objektů farmy a černá voda z vinařství. Vyčištěná voda je pak z kořenové čistírny odváděna do Nových Mlýnů. Šedá voda z vinařství je svedena do kořenové čistírny v blízkosti objektu, kde je vyčištěna a posléze je v provozu opět využívána jako voda užitková. Vzhledem k charakteru návrhu je pro mě také důležité šetrné hospodaření s dešťovou vodou. Navrhuji dvě podzemní jímky, ve kterých je dešťová voda jímána a posléze znovu využívána. Do jedné je sváděna voda ze střechy vinařství a ze zpevněných ploch okolo něj a do druhé voda ze střech a zpevněných ploch objektů farmy. Jímka, která náleží farmě, je umístěna v blízkosti skleníku, neboť v provozu skleníku očekávám její nejvýraznější uplatnění. V ubytovacích chatkách je pak využita technologie kompostovacího wc, přičemž místo pilin jsou použity drcené pecky z hroznů – tedy odpad z viničního hospodářství. Objem šedé vody, který je v těchto chatkách produkován, je možno zasakovat přímo do země.